

Kākahu Toi

Mā tēnei kōwae ako ka waihanga ngā ākonga i tētahi momo kākahu hei whakauru i te whakataetae Kākahu Toi ā-motu. Me whakakanohi e te kākahu he kaupapa, he tangata, he wāhi, he tauwhāinga rānei e hira ana ki a rātou, ki te whānau, te hapū, te iwi rānei.

Mā tēnei kōwae ako anō ka whāia he hātepe auaha kia: rangahaua te kaupapa ka whirihia; whakaritea ariā mō ā rātou mahi toi ka takea mai i te kaupapa me te mahi rawa tika, tikanga tika, hātepe tika; arotakengia ā rātou mahi me ā ētahi atu; whakawhanakehia, kia whakapaitia hoki ā rātou mahi ki tā te arotake me te whakahoki kōrero; waihangatia he momo kākahu ki ngā rawa tika, ngā tikanga tika, ngā hātepe tika; homai te pūtake o ā rātou mahi.

E whakatutuki pai ai i ngā tūmahi katoa, ka āhua rua ki te toru wāhanga tau hei whakaoti. Mā ngā kaiako e whiriwhiri kia mahia ngā tūmahi katoa, ētahi noa iho rānei ki tā ngā ākonga e āhei ai, me ngā rauemi ka taea.

[Whāinga Ako](#) | [Te Whakaako me te Ako](#) | [Aromatawai](#) | [Putanga Hei Tā](#)

Kaituhi: Te Tāhuhu o te Mātauranga

Tau: 12

Marau ā-Kura:

Te Marautanga o Aotearoa: Toi Ataata, Taumata 7

Ngā Whāinga Ako

Me ako e ngā ākonga:

- Te tauwhāinga Kākahu Toi (t/ētahi atu tauwhāinga taurite rānei)
- Tā rātou kaupapa, tangata, wāhi, tauwhāinga rānei
- Ngā rawa e tika ana hei waihanga i ō rātou kākahu
- Ngā tikanga whitake me ngā hātepe e tika ana hei hanga i tā rātou mea mutunga, mā ngā rawa ka kōwhiria e rātou.

Whāinga Paetae:

Toi Ataata

Ariā matua: Mā te raweke i ngā rawa huhua o te ao tangata me te ao māori, ka tū māia ki te whai wheako toi

- Ka whakawhanake ariā, ka whakamahi, ka whai māramatanga, ka whakawhitiwhiti whakaaro hōhonu:
  - e whakaata mai ana i tōna ūnga ki te whakaputa whakaaro;
  - i ōna pūkenga hei hanga, hei whakawhanake, hei whakawhānui;
  - ki te tūāhua mahi.

Paerewa Paetae (e hono ana ki ngā WP) Toi Ataata

[PP 2.1 AS91737](#): Te whakamātau i ngā pūkenga toi o ngā toi ataata (4cr)

[PP 2.2 AS91738](#): Te whakamātau i ngā huānga toi o ngā toi ataata (4cr)

[PP 2.3 AS91739](#): Te whakamātau i ngā tukanga toi o ngā toi ataata (4cr)

[PP 2.4 AS91740](#): Te whakaoti mahi toi nō te ao onamata i roto i ngā toi ataata

[PP 2.5 AS91741](#): Te whakamātau hangarau matihiko hei whakaniko i tētahi mahi toi i roto i ngā toi ataata

[PP 2.6 AS91742](#): Te arotake i ngā mahi toi a tētahi kaitoi nō iwi taketake i roto i ngā toi ataata

[PP 2.7 AS91743](#): Te whakataurite i tētahi toi taketake ki tētahi mahi toi o ēnei rā i roto i ngā toi ataata

Visual Arts

[AS 2.1](#): Demonstrate an understanding of methods and ideas from established practice

[AS 2.3](#): Develop ideas in a related series of drawings appropriate to established practice

[AS 2.5](#): Produce a resolved work that demonstrates control of skills appropriate to cultural conventions.

Hangarau

(TBC)

Whakaako

Ngā hononga ki ngā kōrero whaihua [Whārangī Ngā Toi](#)

Ngohe ako 1

Ngohe ako 1

Te/ngā putanga ako He whakataki ki te Ao o te kākahu toi

1. Mā te kaiako e whakataki, me matapaki - He aha te kaupapa

WOW? (Te Ao o te Kākahu Toi) I ahu mai hea? I tīmata i hea? He aha ngā ture? He aha te āhua o te tauwhāinga i āiane? He aha te take e uru ana tātou i tēnei tau? (Ka puta pea te kōrero, kia whakatairangahia te kaupapa Māori mā te waihanga kākahu toi).

2. Ka hoatu he tohutohu mō te kaupapa me te tukanga ka whāia e ngā ākonga, te wātaka, te aha, te aha.
3. Tirohia ētahi atu tauwhāinga pērā i tēnei (ā-motu, ā-ao whānui) hei whakataurite.

Ngohe ako 2

Ngohe ako 2

Te/ngā putanga ako He rangahau takitahi i te tauwhāinga WOW me ngā kaupapa ka whirihia

1. Mā ngā ākonga anō ā rātou ake rangahau e mahi mō te WOW (mā te moheni, te atikara, te pae ipurangi) ka whakarite pukamahi/kōpaki mō ngā kohinga kōrero, whakaahua hoki. Me akiaki rātou ki te tirotiro i ngā kākahu toi o mua tae atu ki ngā ariā i whakaawe, ngā papanga i mahia hei whakatutuki i ngā kākahu. Me tuhi haere i ngā kōrero.
2. Ka whirihia e ngā ākonga he kaupapa, he tangata, he wāhi, he tauwhāinga rānei e pai ana ki a rātou, ki ō rātou whānau, hapū, iwi rānei. Ka takea mai ō rātou kākahu i ngā whiringa. Inā ētahi taurira kaupapa ka whirihia pea e rātou:
  - Whakaweti ā-ipurangi
  - Ngā painga o te whakahoahoa mā te ipurangi
  - Raupatu
  - Iron Māori
  - Hei whakatenatena tipuna, atua rānei
  - Tūrangawaewae
  - Mahinga kai
  - Kare ā-roto mō te tukanga kokoraho ā-Tiriti
  - Ngā taiohi e hapū ana
  - Te Matatini/Ahurei, te aha, te aha.
3. Ka rangahau ngā ākonga i te kaupapa i whirihia e rātou, kia kohia he whakaahua, he kōrero hei rau atu ki ā rātou kōpaki. Me ngana rātou kia toro kōrero i ngā rauemi huhua, hei taurira, pukapuka, moheni, ipurangi, uiui.
  - Ka tīpako ngā ākonga kia 2-3 ngā kākahu toi a ētahi atu ringatoi hei rangahau kia ākona ai ngā rautaki waihanga hei āwhina i ā rātou mahi. Ehara i te mea me whiri ngā ringatoi nō te kaupapa WOW, ngā kaihoahoa kākahu rānei. Tēnā pea he kaiwhakairo, kairaranga, kaitango whakaahua, kaipeita, kaihanganga whakapakoko, te aha, te aha.

Ngohe ako 3

Ngohe ako 3

Te/ngā putanga ako Whakawhanake tohutohu

Whakawhanake tohutohu

Mātauranga o mua/whakaako me te ako: E whakapae ana i mua i tēnei kaupapa ka mōhio ngā ākonga ki te tuhi i tētahi tohutohu. Ina kore, me whakaako pea.

1. Ka whakawhanake ngā ākonga i tētahi tohutohu mō ā rātou kākahu toi e hāngai ana ki ā rātou kaupapa me te whai pū i ā te tauwhāinga WOW ture me ngā here. Me whakaatu e te tohutohu ngā mahi hei mahi me te take. Me uru hoki ki te tohutohu ngā āhutatanga katoa o te kākahu pērā i:
  - Te kōrero mō ā rātou kaupapa me ngā wawata mō te kākahu
  - ngā momo papanga, arā, he mere, he pare, he piupiu, he kākā, he tīpare, he aha, he aha
  - te rahi me te āhua
  - te tāera
  - ngā tae me ngā whakaahua hei tā ki te kākahu
  - ngā papanga, (mārō, kōmāmā), ngā here, te aha, te aha
2. ngā tūmomo waihanga.

Ngohe ako 4

Ngohe ako 4

Te/ngā putanga ako Whakamahere - te wā me ngā rauemi

Whakamahere

Mātauranga o mua/whakaako me te ako: Me whakaako e te kaiako ngā āhua whakamahere tika, whakaritea he wā hei whakamahere mā ngā ākonga. Hei tauira: wānanga (me ētahi atu ākonga) tūtohi Gantt, rārangi wā, ohia manomano, te aha, te aha.

1. Me whakarite e ngā ākonga he mahere mō te pēhea e oti ai i a rātou ngā tūmahi katoa mō tēnei kōwae ako. Me whakaaro rātou ki ngā āhutatanga pērā i te: wā katoa kei a rātou, ngā tūmahi hei whakaoti me te wā hei whakaoti, te whai wāhi ki ngā rauemi (tāngata, papanga, te aha). Mā te kaiako ngā ākonga e arataki ki ngā tūmomo tūmahi me mahi e rātou.

Ngohe ako 5

Ngohe ako 5

Te/ngā putanga ako Rangahau – ngā kākahu o āiane me ngā whakarawe

Rangahau

1. Me kohikohi e ngā ākonga ngā whakaahua, ngā tauira (e tika ana) o ngā kākahu o āiane/whakarawe e hāngai ana ki tā rātou tohutohu e kī ai. Hei tauira, ina hiahia he ākonga ki te hoahoa i tētahi kahupiri, me tiroiro i ngā mea o āiane, arā, ko ngā

hoahoa me ngā papanga. Mēnā he mea raranga, me titiro ki ngā tauira raranga a ngā tohunga raranga (o āiane, o mua).

2. Ka āta tātari i ētahi hoahoa kia tautohu ko ēhea hei whakamahi, ko ēhea hei waiho me te take. Me tāpiri ngā tauira katoa, ngā whakaahua katoa me ngā kōrero ki tā rātou kōpaki.

Ngohe ako 6

Ngohe ako 6

Te/ngā putanga ako Whakawhanake me te whakapai whakaaro

Te Whakawhanake me te whakarākei i ngā ariā hoahoa

Mātauranga o mua/whakaako me te ako: Ka whakapaetia, i mua i te mahi i tēnei tūmahī, kua wheako kē ngā ākongā ki te waihanga ariā hoahoa me te whakawhanake i ō rātou whakaaro ki tā te tohutohu e kī ai. Ki te kore, me whakarite ina tika ana.

1. Mā te whakamahi tohutohu hei arataki i a rātou ka waihanga ariā nunui (tā pikitia) ngā ākongā kia tutuki ai ngā paearu mō ō rātou kākahu. Me tuhi kōrero mō ngā kākahu hei tautoko i ngā whakatau.
2. Me aromātai ngā hoahoa e te tangata i whirihia, e ō rātou hoa hoki. Me tuhi ēnei whakahokinga kōrero.
3. Ka whakaarohia ngā whakahoki kōrero hei whakatōtika i ā rātou tohutohu (hei tauira, tāpiri/panoni paearu) ki tā rātou e hiahia ai.
4. Ka waihanga kia maha ngā whanaketanga o t/ā rātou hoahoa papai me te aro hoki ki ngā rerekētanga o te tohutohu.
5. Ka rapu whakahokinga kōrero anō i ō rātou tāngata. Kei ngā ākongā te tikanga mō te maha o ngā whakawhitinga kōrero me ō rātou tāngata hei whakapai i ā rātou hoahoa. I te tūkanga arotake, me āta tuhituhi ngā kōrero mō te tika o ngā hoahoa, ngā panonitanga me ngā take i pērā ai ā rātou whakatau.
6. Ka whakawhanake haere rātou i ā rātou hoahoa ki tā rātou e hiahia ai. Ka rangahau tonu pea rātou ina hiahia i ngā wāhanga o te whakawhanaketanga.
7. Ka whiriwhiri ngā ākongā i tā rātou hoahoa tino pai rawa atu me te āta tātari. Me mārāma pū te parahau mō tā rātou hoahoa matua e hāngai ana ki ngā paearu o tā rātou hoahoa.

Ngohe ako 7

Ngohe ako 7

Te/ngā putanga ako Whakamātau ariā - tauira tuatahi

Te whakamātau ariā hoahoa – ngā tauira tuatahi me ngā tauira tūturu

Mātauranga o mua/whakaako me te ako: Ka whakapaetia, i mua i te mahi i tēnei tūmahī, kua whai wheako kē ngā ākongā ki te waihanga tauira tuatahi. Me whakarite he akoranga mō te whakamahi papanga mārō/kōmāmā rānei (i te āhua o ngā hiahia, ngā pūkenga).

1. Ka waihanga ngā ākongā i ētahi tauira tuatahi hei whakamātau i ā rātou hoahoa, i ngā wāhanga rānei. Ka tīmata pea ki te

hanga i ā rātou tauira ki te pēpā, ki te kāri mārō rānei (arā, hei tūhura hoahoa ka hangā tauira) kātahi ka hangā he tauira tuatahi ki ētahi atu papanga.

2. Me aromātai haere e ngā ākongā ā rātou tauira tuatahi, me te tuhi kōrero mō ngā tauira i mahia ai, te pai rānei o ngā hoahoa, ngā panoni ina panonihia me te take. Ka utaina ngā kōrero me ngā tauira tuatahi ki ā rātou kōpaki (hei whakaahua ina hiahia ana).
3. Ka whakapaingia ā rātou tohutohu ina tika ana.
4. Ka waihanga tētahi tauira tūturu mō tā rātou tauira tuatahi pai rawa atu. Kia maumahara: Me hanga te tauira ki tētahi papanga ngāwari (pērā i te papahune mō tētahi mea kōmāmā) kia māmā te taha whakamātau, ā-utu, ā-tāima.
5. Me aromātai te tauira e ō rātou tāngata. I tēnei wā ka mau pea i ngā tāngata te kākahu kia kitea ina pai rānei te mau, te aha, te aha. Me tuhi kōrero mō ngā whakaaro o ngā tāngata me ngā panonitanga ka mahia.
6. Ka hangā he tauira anō ina tika ana tae noa kia tatū te hoahoa whakamutunga.

Ngohe ako 8

Ngohe ako 8

Te/ngā putanga ako Te kākahu

Te Kākahu
whakamutunga

1. Ka waihanga ngā ākongā i tō rātou kākahu whakamutunga mō te tangata i whirihia ai e tutuki ana tā te tohutohu e kī ai.
2. Ka whakaatu i te kākahu whakamutunga ki tō rātou tangata me te whāwhā ki tā te tangata e whakaaro ai.
3. Ka whakaatu i te kākahu ki tō rātou akomanga.
4. Mā ō rātou hoa te kākahu e aromātai ki tā te tohutohu e kī ai.

Aromatawai

Te/ngā ngohe
aromatawai (formative
and/or summative)

Ko te tikanga, ka whakarite kōpaki ngā ākongā mō ā rātou mahi katoa i tēnei kōwae ako. Nā te mea he hātepe auau tēnei hātepe ka nui te whai wāhi kia aromatawaihia ngā ākongā mō tā rātou mahi rangahau, te hoahoa, ngā pūkenga arotake, pūkenga mahi ina tika te tuhi kōrero mō ā rātou mahi me ngā hātepe.

Hei āpiti atu:

- **Te Tūhura** – ka aro nuitia te tūhura, te torotoro, te rāwekeweke, me te whakamāori.
- **Te Mahi** – ka aro nuitia te hanga, ka whakaarohia anō te tito, te tuhi, te tā, te whakatau mahi.
- **Te Mōhiotanga** – ka aro nuitia te whakaatu a te ākongā i ōna mōhiotanga me tōna mārama ki ngā mahi toi.
- **Te Maioha** – ka aro nuitia te arotake a te ākongā i runga i te mōhio me tōna mārama ki āna mahi toi, me ngā mahi a ētahi atu.

Te tā i tēnei mahere ako:

- [World of Wearable Art website](#)